

Bağlân köyünden olduğu için Belhî ve Bağlânî nisbeleriyle de anılır.

İlk gençlik yıllarında re'y ve kıyas tarafı olduğu söylenen Kuteybe'nin, gördüğü bir rüyanın hadis ilimleriyle uğraşması gerektiği şeklinde yorumlanması üzerine bu sahaya yöneldiği ifade edilmiş, bunun üzerine 172'de (788) çıktığı seyahat sırasında Bağdat, Şam, Mısır, Mekke ve Medine gibi yerleri dolaşarak Leys b. Sa'd, İbn Lehîa, Ebû Avâne el-Vâsıtî, Mâlik b. Enes, Hammâd b. Zeyd ve Süfyân b. Uyeyne'den ve daha pek çok âlimden hadis öğrenmiştir. 216'da (831) Bağdat'a gittiğinde kendisinden istifade eden Yahyâ b. Maîn ile Ahmed b. Hanbel'den başka Abdullah b. Zübeyr el-Humeydî, Nuaym b. Hammâd, Ali b. Medînî, Ebû Hayseme Zühayr b. Harb ve Ebû Bekir İbn Ebû Şeybe gibi âlimler de ondan hadis dinlemişlerdir. Rivayetleri *Kütüb-i Sitte*'de yer alan Kuteybe'den Buhârî 380, Müslim 668 hadis nakletmiştir.

Zehebî, Kuteybe hakkında içinde sekisen kadar âli isnadla rivayet edilmiş hadislerine de yer verdiği bir biyografî çalışması yaptığını söylemekte, İbn Hacer el-Askalânî de üzerinde hocaları ve talebeleriyle ilgili bazı özel işaret ve remizlerin bulunduğu bir kitabının varlığından söz etmektedir. Hadis münekkîtları tarafından güvenilir bir râvi olarak kabul edilen, şiir yazdığı ve oldukça zengin biri olduğu belirtilen Kuteybe b. Saîd Şâban 240'ta (Ocak 855) Bağlân'da vefat etti.

BİBLİYOGRAFYA :

Buhârî, *et-Târîhu'l-kebir*, VII, 195; Hatîb, *Târîhu Bağdâd*, XII, 464-470; İbn Abdülhâdî, *'Ulemâ'u'l-hadis*, II, 102-103; Zehebî, *Tezkiretü'l-huffâz*, II, 446-447; a.m.f., *A'lâmü'n-nübelâ*, XI, 13-24; İbn Hacer, *Tehzîbü't-Tehzîb*, VIII, 358-361; Fuat Sezgin, *Buhârî'nin Kaynakları Hakkında Araştırmalar*, İstanbul 1956, s. 70-71, 284-285.

KÂMİL ÇAKIN

KUTLU BEY CAMİİ

Isparta'da
XV. yüzyılda yapılmış ulucamî
(bk. ULUCAMİ).

KUTLU BİLGİ

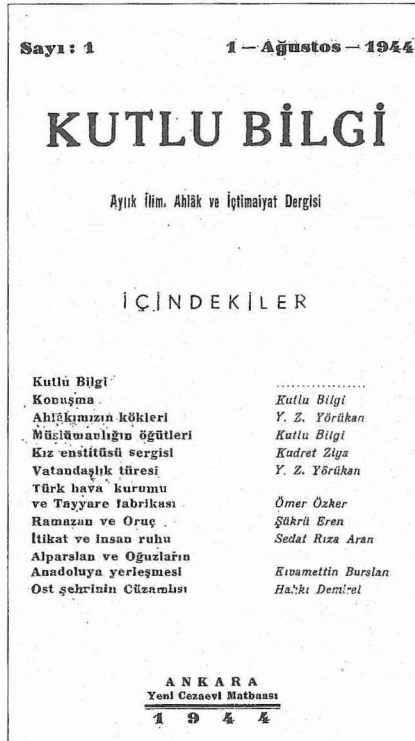
1944-1945 yıllarında yayımlanan
aylık ilmî, dinî ve ahlâkî dergi.

II. Dünya Savaşı'nın henüz bitmediği, ülkenin ekonomik ve sosyal alanda ciddi sıkıntılar geçirdiği dönemde millî ve dinî duyguları beslemek için yayın hayatına

atılan derginin ilk sayısının (Ağustos 1944) tanıtma yazısında gayesi, "Ülkemiz ve milletimiz için en hayırlı, refah ve saadet ülküsüne bütün gönül birliği ile ulaşmak, devlete saygı, Cumhuriyet'e bağlılık ve kanuna itaat fikirlerini kökleştirmek, millî dilek ve millî kùltüre hizmet etmek" şeklinde ortaya konulmuştur. Logosunda "ilim, ahlâk ve içtimaiyat dergisi" ifadesiyle takdim edilen dergi, sınırlı oranda bir ilmî seviye taşımakla birlikte genel halk kitlesine hitap eden niteliği daha belirgindir.

Sahibi ve yazı işleri müdürü Yusuf Ziya Yörükân olan dergide Mustafa Rahmi Balaban, Erol Yalıtıkaya, Tahir Harimi Balcıoğlu, Zakir Kadiri Ugan, İsmail Hakkı Milaslı, Ali Kemal Aksüt gibi şahısların yazıları da yer almakta ise de Yörükân'ın ağırlığı açık bir şekilde görülmektedir. Yazdığı birçok eserden başka *Mihrab* ve *Millî Mecmua* dergilerinde hitap ettiği kitleye ülkenin o günkü şartlarında ahlâk ve mefkûre aşıl原因 Yörükân *Kutlu Bilgi*'yi de aynı amaçla evinde kendisi hazırlamış, derginin bazı işlerinde çocuklarından da yararlanmışır (*Anadolu'da Aleviler ve Tahtacılar*, neşredenin girişi, s. 15-16).

Kutlu Bilgi'nin ilk sayısının kapağı

Derginin "Kutlu Bilgi" veya Yörükân'ın imzasıyla "Konuşma" başlığını taşıyan ilk yazıları ilim ve din, aile terbiyesi, İslâm'ın mahiyeti gibi konulara ayrılmıştır. İkinci sırada, sayılar arasında bazı farklılıklar bulunmakla birlikte "ahlâk" sayfası yer alır ve burada ahlâkî vazifeler, İslâm ahlâkının kökleri ve temel ahlâkî prensipler gibi konular ele alınmıştır. Dergide ayrıca Türk Hava Kurumu ve Çocuk Esirgeme Kurumu'nu tanıtan ve destekleyen makalelere, Türk ve İslâm tarihi konularında basit sayılabilecek yazılara, yer yer Batılı yazarlardan tercümelere, sınırlı olarak da felsefe, kelâm problemleriyle ilgili küçük çaplı makalelerle iddialı olmaktan uzak hikâye ve didaktik şiirlere yer verilmiştir.

Her biri otuz iki sayfadan oluşan ve sayfa numaraları teselsül eden (288 sayfa) dergi kayıtlardan anlaşıldığına göre dokuz sayı çıkmış, son sayısında (Mayıs 1945) herhangi bir açıklama yapılmadan yayım hayatına son verilmiştir. *Kutlu Bilgi*, Türkiye'de dinî dergilerin bulunmadığı bir dönemde dinî ve kültürel hayat hakkında verdiği bazı ip uçları bakımından önemlidir.

BİBLİYOGRAFYA :

"Konuşma", *Kutlu Bilgi*, sy. 1, Ankara 1944, s. 2-4; Yusuf Ziya Yörükân, *Anadolu'da Aleviler ve Tahtacılar* (haz. Turhan Yörükân), Ankara 1998, neşredenin girişi, s. 15-19; Yaşar Kutluay, "Yusuf Ziya Yörükân'ın Makaleleri", *AÜİFD*, III/1-2 (1954), s. 94.

İLYAS ÜZÜM

KUTLUĞ HATUN

İsmetü'd-Dünyâ ve 'd-Dîn
Kutluğ Terken Hatun
(ö. 681/1282)

Kutluğhanlı hükümdarı
(1257-1282)

(bk. KUTLUĞHANLILAR).

KUTLUĞHANLILAR

1222-1306 yılları arasında
Kirman'da hüküm süren bir hânedan.

Hânedanın kurucusu Barak, Karahıtay Hükümdarı Gürhan'ın hâcibi idi. Karahıtaylar'ın ortadan kaldırılması üzerine daha önce elçi olarak gönderildiği Hârizmşah Alâeddin Muhammed'in hizmetine girdi. Alâeddin Muhammed'in oğlu Gıyâseddin Pîrşah babasının ölümünden sonra İrâk-ı Acem'e yerleştiğinde Barak da onun gözde emîrleri arasına girerek işfa-

han valiliğine tayin edildi (1221). Kutluğ Han unvanıyla meşhur olan Barak ertesi yıl Kirman'a hakim oldu ve Kutluğhanlılar adıyla bilinen hânedanı kurdu.

Kirman'daki idaresinin ilk yıllarında Moğollar'ın önünden kaçan Celâleddin Hârizmşah'a bağlanan Barak kızını onunla evlendirerek durumunu sağlamlaştırmak istedi. Ancak Celâleddin'in Cengiz Han karşısında tutunamadığını görünce Moğollar'a tâbi olup onları Hârizmşahlar'a karşı tahrik etti. Ayrıca kızı Sevinç Terken'i Cengiz Han'ın oğlu Çağatay'a vermek suretiyle akrabalık kurdu. Kendisi de ağabeyi Celâleddin Hârizmşah ile anlaşmazlığa düşen Gıyâseddin Pîrşah'ı Kirman'a davet edip annesiyle evlendi (1228). Bir süre sonra Gıyâseddin ile annesinin kendisini zehirlemeyi planladıklarını öğrenince ikisini de öldürttü. Barak, bu olayın ardından Abbâsi halifesine elçi gönderip müslüman olduğunu ve kendisine itaat arzettiğini bildirdi. Halife de ona Kutluğ Sultan unvanını verdi. Barak'ın kurduğu hânedan bu sebeple Kutluğhanlılar diye anılmıştır. 1235'te Sistan'ı zaptetmeye çalışan Moğol ordusuna yardım eden Barak aynı yıl öldü. Yerine yeğeni ve damadı Kutbüddin Muhammed geçti. Ancak kısa bir süre sonra Moğollar Barak'ın oğlu Rükneddin Mübârek Hoca'yı tahta çıkardılar.

Büyük Moğol Hanı Ögedey'in yanına sığınan Kutbüddin'e Ögedey, Kirman ve Nermeşîr taraflarını verdi. Fakat o Kirman'a Mengü Han zamanında tamamen hâkim oldu. Mahmud Yalavaç ile birlikte Çin'de de Moğollar'ın hizmetinde bulundu. Kutbüddin'in 650 (1252) yılında Kirman'a gelmesi üzerine kaçmak zorunda kalan Rükneddin tahtına geri dönebilmek için Abbâsi halifesine, Lûr atabegine ve Mengü Han'a başvurduysa da bir sonuç alamadı ve Kutbüddin tarafından öldürüldü. Kutbüddin bu arada kendisinin Celâleddin Hârizmşah olduğunu iddia eden bir kişinin isyanını bastırdı ve bölgede hâkimiyetini sağlamlaştırdı.

Kutbüddin ölünce (655/1257) Kirman'ın ileri gelenleriyle bazı Moğol beylerinin de bulunduğu bir mecliste, oğlu Haccâc'ın yaşının küçük olması sebebiyle hanımı İsmetü'd-dünyâ ve'd-dîn Kutluğ Terken Hatun'un hükümdarlığı konusunda karar alındı. Kutluğ Hatun zamanında (1257-1282) Kirman halkı çok rahat bir dönem geçirdi. İlim ve din adamları himaye edildi, çeşitli hayır kurumları açıldı. Kirman'ın

deniz ve kara ulaşımı belirli bir sisteme oturtuldu.

Bu dönemde saltanat resmen Haccâc'ın, fiilen Kutluğ Hatun'un elindeydi. Çağataylılar ile İlhanlılar arasındaki savaşlar sırasında bazı devlet adamlarının kışkırtmaları neticesinde Haccâc ile Kutluğ Hatun'un arası açıldı. Bir eğlence sırasında sarhoş olan Haccâc'ın Kutluğ Hatun'u oynatarak aşağılamak istediğini öğrenen Abaka Han onun devlet işlerinden çekilmesini emretti. Haccâc da kendisine destek bulmak amacıyla gizlice büyük Moğol hanlarının yanına gitti. Bunun üzerine Abaka Han onun yakalanarak başşehirine getirilmesi için emir verdi. Delhi'ye kaçan Haccâc burada on yıl kaldıktan sonra Sultan Celâleddin Halacî'den yardım alarak Kirman'ı tekrar ele geçirmek üzere harekete geçtiyse de yolda öldü.

Kutluğ Hatun Kirman'ı bağımsız yönetirken diğer üvey oğlu Soyurgatmış saltanat işlerine karışıp kendi adına hutbe okutmaya başladı. Bazı devlet adamları da Soyurgatmış'ın tarafını tuttular. Onun aşırı hareketlerine daha fazla tahammül edemeyen Kutluğ Hatun, kızı Padişah Hatun ve damadı Abaka Han'dan yardım istedi. Padişah Hatun annesi lehine bir yarlık çıkarttırdı. Bu yarlığa göre Soyurgatmış'ın bütün hassa arazisi elinden alınıyordu. Ancak Soyurgatmış, Abaka'nın yanına giderek onun gözüne girmeyi başardı. Abaka Kirman işlerine karışmaması şartıyla eski arazisini ona iade etti.

Abaka Han ölüp yerine Ahmed Teküder geçince (1282) durum Kutluğ Hatun'un aleyhine döndü. Üvey annesinin azledildiği yolunda aldığı emirle İlhanlı başşehirinden Kirman'a doğru yola çıkan Soyurgatmış, Kutluğ Hatun'la karşılaşır emri ona okuyunca Kutluğ Hatun hemen Ahmed Teküder'in yanına gitti. Eski tahtını yeniden almak ya da hiç değilse Soyurgatmış'la eşit durumda olmak için bazı temaslarda bulduysa da muvaffak olmadı ve Tebriz'de üzüntüsünden öldü (681/1282). Cenazesi Kirman'a getirilip törenle defnedildi.

Öte yandan Ahmed Teküder'in yerine İlhanlı tahtına Argun Han geçti (1284). Bu durum Terken Hatun'un kızı Padişah Hatun'un işine yaradı. Kardeşi Soyurgatmış başşehre çağrılarak Ahmed Han taraftarı olduğu gerekçesiyle muhâkeme edildi ve neticede Kirman ülkesini Padişah Hatun'la ortaklaşa idare etmeleri konusunda karar çıktı. Padişah Hatun bu

karardan memnun kalmadığını Argun Han'a bildirdi. Bunun üzerine öfkelenen Buka, Padişah Hatun'u Kirman'dan ve devletin merkezinden uzaklaştırmak için onu Abaka Han'ın Anadolu'da bulunan oğlu Geyhatu ile evlendirdi. Soyurgatmış'ı da Hülâgû'nun torunu ve Fars Atabegi Âbiş Hatun'un kızı Gerduçin ile evlendirerek İlhanlılar nezdinde itibarını yükseltmeye çalıştı. 1291 yılında İlhanlı tahtına oturan Geyhatu, Soyurgatmış'ı tahtından azlederek yerine karısı Padişah Hatun'u getirdi (1291). Padişah Hatun kocasının verdiği kumandan ve askerlerle birlikte büyük törenlerle Kirman'a girdi. Kirman tahtına oturduktan sonra "safvetü'd-dünyâ ve'd-dîn" unvanını alan Padişah Hatun, Soyurgatmış'a iyi davranıp kendisini nâib tayin etti. Ancak onda tekrar saltanata sahip olma isteğini görünce şehrin kalesine hapsettirdi. Daha sonra meydana gelen bazı olaylar ve bir kısım devlet adamlarının Padişah Hatun'u kışkırtması üzerine Soyurgatmış zehirlenerek öldürüldü (1294) ve Kirman'daki Derb-i Nev Medresesi'ne gömüldü.

1295'te Baydu İlhanlı tahtına geçince Padişah Hatun'un rakipleri onu devirmeyi tasarladılar. Çünkü Baydu'nun eşi Âlem Hatun Soyurgatmış'ın kızı idi. Padişah Hatun, Baydu Han'ın emriyle öldürüldü. Bir süre sonra da Baydu öldürülüp yerine Gâzân Han geçti. Gâzân Han, Kutluğhanlı tahtına Muzafferüddin Muhammed Şah b. Haccâc'ı getirdi (695/1296). Muzafferüddin'in oğulları babaları Tebriz'de iken vezirini katlederek isyan çıkardılar. Muzafferüddin, Irak ve Fars kuvvetleriyle Kirman'ı on sekiz ay kuşattıktan sonra geri aldı ve isyancıları öldürdü. 703'te (1303-1304) vefat eden Muzaffer'in yerine geçen yeğeni II. Kutbüddin b. Soyurgatmış, İlhanlı hazinesine vergi göndermediği için Olcaytu Han tarafından görevinden alındı ve Nâsırüddin Muhammed b. Burhân vali tayin edildi (706/1306-1307). Bundan sonra Barak Hâcib neslinden gelenler Kirman tahtına geçemediler. Ülke İlhanlı hükümdarlarının tayin ettiği valiler tarafından yönetildi. Tahttan indirilen II. Kutbüddin Şiraz'a çekildi. Onun "vâlide-tü's-selâtin" diye anılan kızı Kutluğ Han, Muzafferîler'in gerçek kurucusu olan Mübârizüddin Muhammed ile evlenmiş ve 741'de (1340-41) Kirman'ı ele geçirmiştir.

640 (1242) yılında Kirman'da yapılan ve Kubbe-i Sebz diye anılan Terkenâbâd Medresesi, Barak Hâcib soyunun aile kab-

ristanı olarak kullanılmıştır. Kutluğ Hatun kurduğu Serâsiyâb ve Çetrûd köylerine su getirtmiş, Soyurgatmış kendisinin de gömüldüğü Derb-i Nev Medresesi'ni yaptırmıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

Atâ Melik el-Cüveynî, *The History of the World-Conqueror* (trc. J. A. Boyle), Manchester 1958, II, 340, 354; Ebû'l-Ferec, *Târih*, II, 610 vd.; Reşidüddin, *Câmi'u't-tevârih* (nşr. E. Blochet), Leiden 1911, II, 403, 552, 553; Nâsirüddin Mün-şî-i Kirmânî, *Sim'ü'l-ülâ li'l-hazreti'l-ulyâ* (nşr. Abbas İkbâl), Tahran 1328, s. 26, 47, 52-54, 70, 72, 73, 75-77; Müstevfî, *Târih-i Güzide* (Nevâî), s. 528-537; D'Ohsson, *Histoire des mongols*, Lahay 1834-35, III, 5, 19, 32, 131-133, 396; IV, 90-93, 269, 485; Spuler, *İran Moğolları*, s. 42, 171-173, 278, 376; Erdoğan Merçil, *Fars Atabegleri Salgurlular*, Ankara 1975, s. 91-93, 137; İbrahim Kafesoğlu, *Harezmişahlar Devleti Tarihi*, Ankara 1984, s. 185 vd., 199, 261; Bahriye Üçok, *İslâm Devletlerinde Türk Naibeler ve Kadın Hükümdarlar*, Ankara 1993, s. 101-139; a.mlf., "Kirman'da Müslüman Kutluk Devletinde İki Kadın Hükümdar", *AÜİFD*, IX (1961), s. 81-98; C. E. Bosworth, *The New Islamic Dynasties*, Edinburgh 1994, s. 210; W. Barthold, "Karahitaylar", *IA*, VI, 275, 276; J. H. Kramers, "Kirman", a.e., VI, 818; W. Minorovsky, "Kutlug-han", a.e., VI, 1053-1055; a.mlf., "Kutlugh-khânids", *EP* (İng.), V, 553; A. K. S. Lambton, "Kirmân", a.e., V, 161-163.

AHMET TAŞAĞIL

KUTN

(bk. PAMUK).

KUTRUB

(قطرب)

Ebû Ali Kutrub Muhammed
b. el-Müstenîr b. Ahmed
(ö. 210/825 civarı)

Lugat, nahiv ve edebiyat âlimi.

Basra'da doğdu. Selm b. Ziyâd'ın âzâtlısıdır. Hocası Sîbeveyhi'nin, her sabah seher vaktinde kapısını açınca karşısında kendisini görmesi üzerine, "Sen bir gece böceğisin" (Kutrubü leyli) demesi sebebiyle Kutrub lakabını almıştır. Başta Sîbeveyhi olmak üzere İsâ b. Ömer es-Sekafî, Yûnus b. Habîb ve Ahfeş el-Evsat gibi âlimlerden lugat ve nahiv dersleri aldı. Kelâm öğrendiği hocası Nazzâm'ın tesiriyle Mu'tezile mezhebine intisap edince sert tenkitlere mâruz kalan Kutrub, Mu'tezilî görüşe göre telif ettiği tefsirini camide okutabilemek için zamanın devlet adamlarından yardım istemek zorunda kaldı. Halkın tepkisine rağmen Halife Me'mûn bu ese-

rinden dolayı onu huzuruna kabul etti ve mükâfatlandırdı. Ancak Kutrub, Me'mûn'un yanında şaşırarak, "Halifenin vadi armağanından daha büyüktür" deyince Me'mûn öfkeleni. Huzurda bulunan Sehl b. Hârûn, Kutrub'un sıkılganlığından dolayı düşündüğünü iyi ifade edemediğini söyleyerek halifeyi yatıştırmaya çalıştıysa da Me'mûn onu cahil ve ahmak olarak nitelemekten kendini alamadı.

Tahsilini tamamlayıp özellikle nâdir ve garîb kelimelerde ihtisas sahibi olduktan sonra Bağdat'a giderek telif ve tedrîsle meşgul olan Kutrub, oğlu Hasan, İbnü's-Sikkît, Muhammed b. Habîb, Muhammed b. Cehm es-Simmerî ve Ebû'l-Kâsım el-Bâhilî gibi birçok öğrenci yetiştirmiş, Halife Mehdi-Billâh ve Emîn ile Ebû Dülel el-İclî'nin çocuklarını da okutmuştur. Biyografik eserler Kutrub'un Bağdat'ta 206'da (821) vefat ettiğini kaydediyorsa da talebesi Muhammed b. Cehm'in, Kutrub'un *Kitâbü'l-Ezmine* adlı eserini kendilerine 210 (825) yılında yazdığını belirtmesi ve ölümünün Me'mûn'un hilâfeti zamanında (198-218/814-833) gerçekleşmesi onun 210 ile 218 yılları arasında vefat ettiğini gösterir.

Câhiz, Müberred, İbnü'n-Nedîm, Hatîb el-Bağdâdî, İbnü'l-Kiftî, İbn Hallikân, Fîrûzâbâdî ve Murtazâ ez-Zebidî gibi âlimler Kutrub'u özellikle lugat konusunda güvenilir bulurken başta öğrencisi İbnü's-Sikkît olmak üzere Ebû Zeyd el-Ensârî, Zeccâc, Ezherî, Merzûbânî ve Süyûtî bunun aksini iddia etmiş, ancak bu olumsuz değerlendirmede genellikle İbnü's-Sikkît'in etkisi olduğu belirtilmiştir. İbnü's-Sikkît'in Kûfe dil mektebine mensup bulunması, Kutrub'un Mu'tezilîliği, halifelerin ve devlet ricâlinin çocuklarına hocalık yapması dolayısıyla kiskanılmış olması gibi sebepler yüzünden kendisine karşı böyle bir tavır içine girilmiştir. Kutrub'un ulemâ üslûbu üzere az fakat güzel şiirler nazmettiği de kaydedilir.

Kutrub'un cümle içindeki isimlerin sonuna konan hareketler konusunda garip bir görüşü vardır. Ona göre bu hareketler kelimelerin cümle içerisindeki konumunu yani fâil, mef'ûl, mecrûr vb. olduklarını belirtmek (i'râb) için değil sadece kelimeyi sükkûndan kurtararak konuşmada akış ve kolaylık sağlamak içindir (Ebû'l-Kâsım ez-Zeccâcî, s. 70-71).

Eserleri. 1. Kitâbü'l-Ezmine (ve telbiyeti'l-câhiliyye fi tesmiyeti semâ'ihâ ve şemsihâ ve kamerihâ ve necmihâ ve leylihâ ve nehârihâ ve sâ'âthâ). Alanında

günümüze ulaşan en eski eser olup zamanla ilgili isimleri, sıfatları, şiirleri ve secili ifadeleri ihtiva etmektedir. Ayrıca Câhiliye telbiyelerine yer verilen kitap filolojik bir çalışma olmakla beraber aynı zamanda meteoroloji, astronomi ve astrolojiyle de ilgilidir. Eserin baş kısmı Şam'da bulunan bozuk bir nüshadan tahkiksiz olarak neşredilmiştir (*Mecelletü'l-Mecma'i'l-ilmiiyi'l-Arabî*, I/1 [Dımaşk 1340/1922], s. 33-46). Tam bir yazma nüshasına (British Museum, Or., nr. 536) dayanan ilmi neşri ise Muharrem Çelebi (*Kutrub, Hayatı, Eserleri ve Kitâbü'l-Ezmine*, 1981, EAÜİF doçentlik tezi), Hâtim Sâlih ed-Dâmin (*el-Mevrid*, VIII [Bağdad 1984], s. 109-112; Beyrut 1405/1985) ve Hannâ Cemîl Haddâd (Zerkâ 1405/1985) gerçekleştirmiştir. **2. Kitâbü'l-Ezdâd.** Karşıt anlamlı kelimelere dair yazılmış ilk sözlüklerden olan eseri Hans Kofler (*Islamica*, V [1931], s. 1-32, 241-284, 385-461, 493-544), D. Kohen (*Arabica*, VIII [1961], s. 1-29) ve Hannâ Cemîl Haddâd (Riyad 1405/1984) yayımlamıştır. **3. Kitâbü'l-Fark (el-Furûk) beyne halkı'l-insân ve halkı'l-behâ'im (Kitâbü mâ hâlefe fihî'l-insân el-behîme min ferkihî ilâ kademihî).** İnsanın organlarıyla diğer canlıların benzer organları arasındaki isim farklılıklarına dair muh-

Kutrub'un *Kitâbü'l-Ezmine* adlı eserinin ilk sayfası (British Museum, Or., nr. 536)

